

Norsk forening for jordforsknings utferd til Rogaland 19. og 20. september 1984

Hovedtema for utferden var arealkonflikter, forurensning fra jordbruk og dyrkingsmetoder. Fylkeslandbrukskontoret i Rogaland sto for den praktiske delen av arrangementet. Herredsagronom Dag Raustein hadde tatt på seg ansvaret for planleggingen av turen.

Onsdag 19. september

Bussturen Stavanger – Sola – Klepp – Hå – Time

Etter at Raustein hadde gitt en kort orientering om utferden, ønsket foreningens formann, rektor Eiliv Steinnes, deltakerne velkommen på vegne av foreningen. Han orienterte om foreningens virksomhet og ønsket de lokale deltakerne velkommen som nye medlemmer.

Herredsagronom Steinar Straum orienterte om generalplanarbeidet i Stavanger og Randaberg. Det er ca 18 000 dekar dyrka jord i Stavanger, men arealet avtar sterkt. Også i Randaberg var det sterkt press på den dyrka jorda.

Herredsagronom Reidar Berge fortalte om landbruket og utbyggingen i Sola. Kommunen var sterkt preget av oljevirkosomheten. For å spare dyrka jord var det planer om utbygging på grunnlendt mark i de nord-vestlige kystområdene. Jorda var stedvis noe tørkesvak, men likevel av god kvalitet. Siste år var det oppnådd 800 kg havre pr. dekar og omlag like mye halm.

Busen kjørte innom Sele interkommunale søppelplass, på grensen mellom Sola og Klepp. Det var planer om å føre matjorda tilbake og dermed gjøre fyllplassen om til jordbruksareal igjen. Om-

rådet var skjermet for å unngå forurensning av vassdragene.

Forsker Ådne Håland ønsket velkommen til Klepp og fortalte om jordforholdene i området. En gruppe gårder, bl.a. Revegårdene, var blitt fraflyttet for 200 år siden på grunn av sandflukt. Det var ellers innvunnet store arealer da Orrevatnet ble senket med 2–3 meter.

Raustein viste oss om på en del spesielle strandformasjoner ved Orresand og Skeie havn. Strandområdet, som besto av sanddynestrand, rullesteinstrand og sva-berg, var blitt landskapsvernområde av internasjonal verneinteresse.

Fylkesagronom Tor M. Bjerga orienterte om jordbruket generelt på Jæren. På grunn av store tilførsler av husdyrgjødsel, stor nedbør og sterk mekanisering, var det oppstått problem med jordstruktur, jordpakking og overflatevatn. Det meste av arealet ble brukt til produksjon av silofer.

Fylkesagronom Isak Haddeland ønsket velkommen til Hå, og orienterte om jordbruket der. Kommunen har store arealer med dyrkbar jord i sonen 100–200 meter over havet. Steinmengden er i gjennomsnitt ca 150 m³ pr. dekar. Ved dyrking blir en del av steinen brukt som fundament under veier, en del blir murt opp i steingjerder og resten lagt i røyser. På bureisningsfeltet Elgane var det fjernet opp til 300 m³ stein pr. dekar. En de av den dyrkbare jorda består av sterkt omdannet myr, som var vanskelig å drenere med de store nedbørmengdene.

Leplantingen på Skjæret hadde gitt gode resultater. Det var oppnådd 20–25% avlingsøkning der lebeltene hadde størst

effekt. Beltene utgjorde bare ca 5% av arealet, slik at nettogevinsten var betydelig.

Overingeniør Jostein Nordland fra Fylkesmannens kontor redegjorde for problemene med forurensning av vassdragene. Ved Mosvatnet i Hå var det oppstått forgiftning av blågrønn alger, til tross for at det bare var 4 gårdsbruk i nedbørsfeltet. Årsaken var trolig høyt naturlig næringsinnhold.

På veien mot Kverneland kjørte vi innom Lye-byen i Time, et nytt boligfelt med flere hundre hus og med store utvidelsemuligheter. Feltet ligger delvis på svært blokkrik og marginal dyrkingsjord, og delvis på fjell.

Besøk på Kverneland A/S

På fabrikken til Kverneland A/S ble vi tatt imot av salgssjef Haugland som innledet med en kort orientering om produksjonen. Vi fikk deretter servert en lunch som hadde mer preg av en bedre middag.

Etter at Steinnes hadde takket for maten ga reklamesekretær Ole Jørgen Allstad-sæter en oversikt over utviklingen siden det hele hadde startet som en familiebedrift i 1879 og fram til i dag. Fabrikken har nå avdelinger i flere land. Det produseres hovedsakelig jordarbeidingsredskaper, for en stor del av eksport. Salgssjef Haugland orienterte om utviklingen av nye produkter – vendeplø, harver med ribbetrommel og slådd, skålharv for stubbharving, grubb, steinsvans og steinsamlere.

Bussturen Kverneland – Bryne – Særheim

Herredagronom Einar Dybesland sto for omvisningen i Time. Tettstedet Bryne var i sterkt ekspansjon. Det var vokst opp flere industribedrifter som produserte landbruksmaskiner. Tidligere ble industriområdene plassert tilfeldig i viktige jordbruksområder. I senere år var det lagt

Demonstrasjon av engvekster på omgravd myr på Måmyra, Hjelmeland.

stor vekt på planlegging ved plassering av nye industriområder.

Besøk på Statens forskningsstasjon Særheim

På Særheim ble vi tatt i mot av stasjonsbestyrer Markus Pestalozzi, som ga en oversikt over forsøksvirksomheten ved stasjonen. Håland tok seg spesielt av jordforskningen. Oppmerksomheten var for tiden særlig rettet mot de store fosformengdene som ble tilført jorda gjennom husdyrgjødsel og fullgjødsel. Resultatene tydet på at redusert fosforgjødsling i kunstgjødsel ikke medførte avlingsnedgang. Forsøk med kaliumgjødsling hadde vist at en burde legge større vekt på innholdet av syreløselig kalium, iallfall for visse typer jord.

Personalet på Særheim hadde også sørget for servering og kaffe.

Frøylandsvatnet

Etter besøket på Særheim fortsatte turen til Frøylandsvatnet, som er Norges mest forurensa innsjø. Det var sterk vekst av blågrønnalger, som hadde ført til fiskedød og forgiftning av husdyr. Den viktigste årsaken til blågrønnalgeveksten var fosforinnholdet, som var flere ganger høyere enn i Mjøsa.

Turen Frøylandsvatnet – Stavanger – Tau – Hjelmeland

Fra Frøylandsvatnet gikk turen videre over Øksnevd til Voll, hvor vi ble orientert om forurensningene i Skas-Heigrekanaalen. Kanalen har et 29 km² nedbørsfelt. Av dette er 23 km² jordbruksareal. Store mengder nærings salt ble tilført kanalen, som førte til sterk forurensning av nedre del av Figgjo-elva. Det ble derfor vurdert å pumpe kanalen over til havet. En betydelig del av forurensningen skyldtes silosaft, til tross for at det var montert oppsamlingsanlegg.

Etter omvisningen ved Skas – Heigrekanaalen fortsatte vi til Stavanger og ferge videre til Tau. Ved åttetiden om kvelden var vi framme ved Nøkling Gjestegiveri i Hjelmeland for middag og overnatting.

Torsdag 20. september

Bjødnapu

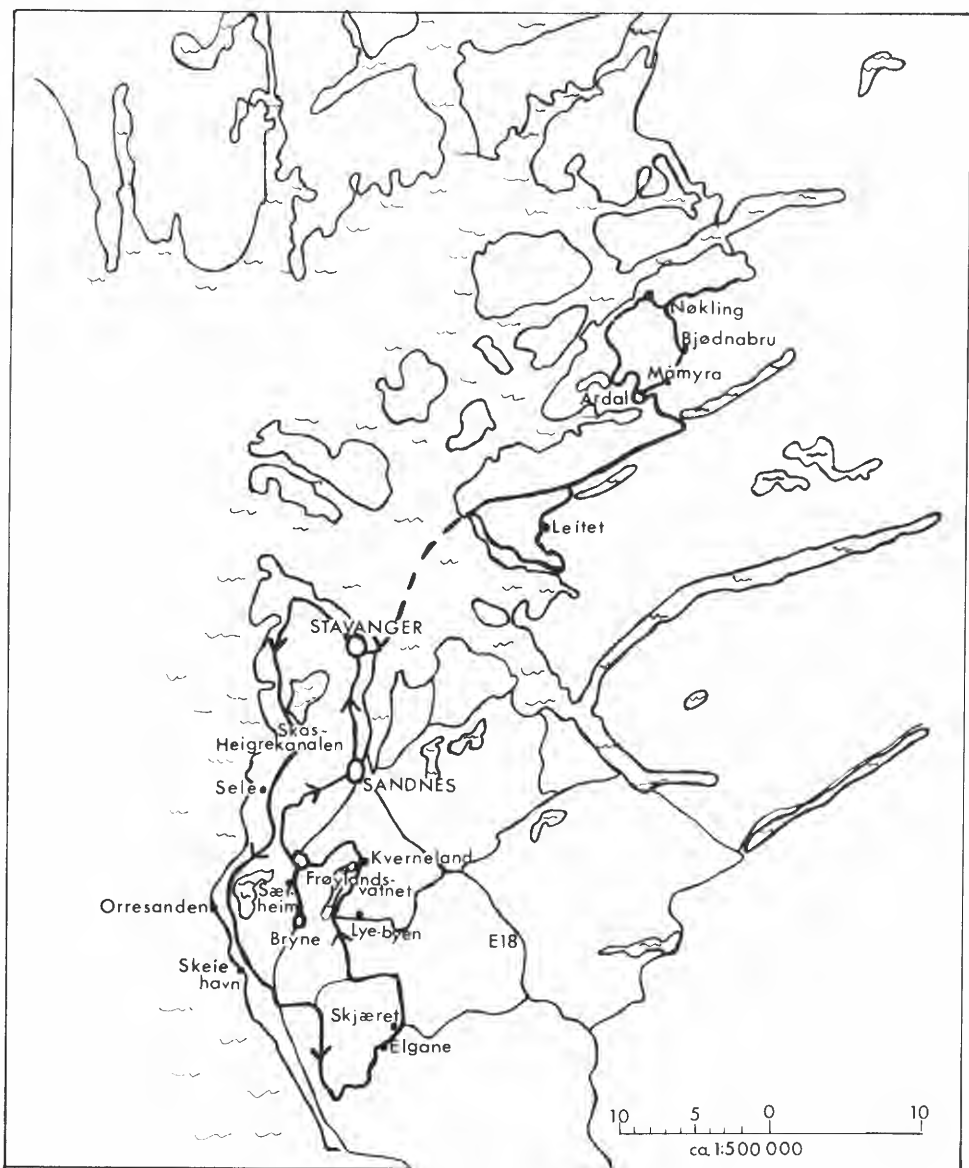
Under turen til Bjødnapu fortalte herredsaagronom Georg Vika om jordbruket i Hjelmeland. På Bjødnapu, som lå ca 400 m over havet, var det satt igang nydyrking og beitekultivering. Raustein og grunneierne orienterte om arbeidet som var begynt i 1978. Ved beitingen var det oppstått koboltmangel på sau. Fylkeslandbrukssjef Einar K. Time fortalte om metodene for beitekultivering.

Stein og blokk utgjorde ca 15% av overflata på beitet. Selv om det effektive beitearealet ble redusert, hadde steininnholdet trolig en positiv varme- og levirkning.

Måmyra

De av deltakerne som hadde tilfredsstillende regntøy, gikk den ca 2 km turen fra Bjødnapu til Måmyra til fots. Ole Lie og forsøksringleder Hans Nilsen fortalte om myrområdet og dyrkingsarbeidet der. Mellom 1200 og 1500 dekar av myrarealet var dyrkbart. Torvlaget var sterkt omdannet og 1–1,5 meter tykt. Mineraljorda under var dannet av næringsrik fyltitt og besto av siltig finsand og sandig silt. Et område på ca 3 dekar var prøve dyrket ved omgraving. Lie anbefalte steingrøfter med 25 meters avstand. Fellet ble nå brukt til demonstrasjon av grasarter og frøblandinger.

Fra Måmyra reiste vi tilbake til Nøkling Gjestegiveri for servering av middag.

Utferd for norsk forening for jordforskning til Rogaland 1984.

Årdal

Geir Goffeng ga en oversikt over kvartergeologien og lausmassene i Årdal. Det var store forekomster av sand og grus i bygda. Ved uttakingen ble det tatt vare på matjorda, som ble tilbakeført etter at sand- og grusmassen var fjernet. Uttaket av sand og grus hadde resultert i kortere avstand mellom overflata og grunnvannet, og en bedre vannforsyning til plantene. Mange steder hadde jorda fått bedre kvalitet som jordbruksareal enn før uttaket.

Strand Fellesfjøs på Leitet

På turen til Leitet orienterte forsøksleder Lars Rune Hole om Strand kommune og jordbruket der. Etter ankomsten til Leite fortalte Time og gårdbruker Lars Sigmundstad om nydyrkingen og organiseringen av Strand Fellesfjøs. Arbeidet

hadde vært vanskelig på grunn av de store steinmengdene (200 m³ pr. dekar). Eigner og bunnvegetasjon ble svidd av under dyrkingen. Arealet ble beitet eller høstet til høy og silo. Det ble brukt beitefrøblanding med hardføre sorter. Beiteavlingen hadde økt med årene, til tross for at frøblandingene etter hvert var blitt erstattet av stede egne grasarter.

Fellesfjøset var i drift hele året. Om sommeren ble fjøset brukt til melkekyr. Fjøsstellet gikk på omgang, men melka ble fordelt på hver enkelt. Om vinteren ble fjøset brukt til ungdyr.

På turen tilbake til Tau og Stavanger rettet Steinnes en takk til Fylkeslandbrukskontoret i Rogaland som hadde tatt på seg arbeidet med å arrangere utferden for foreningen.

Arne Grønlund

Landbruksveka 1985

Årets landbruksveke blir avviklet i dagene 13.–19. juni på Hellerudsletta i Skedsmo. Hellerudsletta ligger 2 mil nord for Oslo ved Rv 22. Det er gode bussforbindelser.

Landbruksveka 1985 byr på en omfattende utstilling og visning av dyr, maskiner, teknisk utstyr, forbruksvarer og litteratur m.v.

Hovedtema for foredragene og visningene er: «*Mat fra landbruket*».

Dessuten vil temaet *bioenergi* bli vist spesiell oppmerksomhet.

Det norske jord- og myrselskap vil

holde foredrags- og diskusjonsmøte over temaet: *Er vern av fruktbar jord nødvendig*, fredag 14. juni. Annonsering vil komme senere.

I nr. 6/1984 av Jord og Myr meddelte vi at selskapets representantskapsmøte var fastlagt til mandag 17. juni. Dette har vi nå måttet endre slik at *Representantskapsmøtet blir lørdag 15. juni*.

Etter valget som nå er under avvikling vil det bli gitt nærmere beskjed til de valgte representantene.

Red.